

Futbolsevərlərin böyük həyəcanla gözlədiyi an gəlib çatdı. Bu gün Almaniyada futbol üzrə sayca 17-ci Avropa çempionatı start götürəcək. Qitə birinciliyinin açılış matçında A qrupunda yer alan komandalar - meydan sahibləri Almaniya və Şotlandiya seçmələri üz-üzə gələcəklər. 6 qrupda 24 komandanın yer alacağı çempionatda qruplarında birinci və ikinci yerləri, həmçinin dörd ən yaxşı üçüncü yeri tutan yığmalar 1/8 finala yüksələcəklər. İyulun 14-dək davam edəcək çempionata 10 şəhər evsahibliyi edəcək. Bu turnir haqqında qarşıdakı günlərdə daha çox danışacaq, matçlar haqqında şərhlər verəcəyik. Öncə qitə çempionatının tarixinə səyahət edək.

"Yeddiliyin görüşü"ndən SSRİ-nin çempionluğuna

Avropa çempionatının keçirilməsi təklifini ilk dəfə Fransa Futbol Federasiyasının baş katibi Anri Delone irəli sürüb. 1919-cu ildə Jül Rime Fransa Futbol Federasiyasının prezidenti olarkən Delone onun tövsiyəsi ilə həmin federasiyanın baş katibi vəzifəsini tutub. 1927-ci ildə Anri Delone FİFA-nın prezidentinə xidməti məktub göndərərək yığma komandaların Avropa çempionatı layihəsini təklif edib. Lakin qitə çempionatının keçirilməsi təklifi qəbul edilməyərək təxirə salınıb.

1950-ci ildə dünya çempionatı başa çatdıqdan sonra italyan futbol xadimi Ottorino Barassi Avropa çempionatı keçirmək uğrunda Deloneyə dəstək olmaq üçün fəaliyyətə başlayıb. O, Avropa komandalarının dünya çempionatlarındakı uğursuzluqlarının səbəbini təcrübəsizliklə izah edib. Qeyd edib ki, Cənubi Amerikada qitə çempionatları 1916-cı ildən münəzəm olaraq keçirilir, avropalıların isə bu cür təcrübələri yoxdur.

Lakin FİFA 1952-ci ilin fevralında Avropa çempionatı keçirmək planını növbəti dəfə rədd edib. Beynəlxalq futbol təşkilatının bu mövqeyi Avropanın bir çox futbol xadiminin etirazı ilə qarşılanıb. Bunun nəticəsi olaraq elə həmin ilin iyununda Bazeldə FİFA-dan gizli 7 nəfərin iştirakı ilə görüş keçirilib. Görüşdə italyalı Ottorino Barassi, fransız Anri Delone, belçikalı Joze Kray, şotlandiyalı Georq Qrem, Macarıstanın idman nazirinin müavini Qustav Şebeş, Avstriyanın ədalət naziri Yozef Geryu və danimarkalı Ebbe Şvarts iştirak ediblər.

"Yeddiliyin görüşü" əsl tarixi hadisə olub, onun planları isə tezliklə həyata keçirilib. Belə ki, 1952-ci il iyunun 22-də Berndə Avropa Futbol Assosiasiyaları İttifaqının - UEFA-nın yaradılması elan edilib. UEFA-nın ilk prezidenti Danimarka Futbol Federasiyasının rəhbəri Ebbe Şvarts, baş katibi isə Anri Delone olub. Bern şəhərində UEFA-nın yaradılması haqqında elan olunan bəyannaməni 25 ölkə dəstəkləyib.

1957-ci ilin əvvəllərində FİFA-nın 2-ci prezidenti Stenli Rouz (İngiltərə) Avropa çempionatının keçirilməsi

Belçikada təşkil olunan sayca 4-cü qitə çempionatının qalibi olub. Qeyd edək ki, almanların heyətində Müller, Braytner, Netser və Frans Bekkenbauer kimi güclü oyunçular iki il sonra komandanın dünya çempionatındakı qələbəsini də təmin ediblər. Xatırladaq ki, həmin çempionatda Azərbaycan futbolunun yetirməsi Anatoli Banişevski də SSRİ yığmasının heyətində yer almışdı.

Parisdən Berlinədək...

Bu gün Futbol üzrə 17-ci Avropa Çempionatı başlayır

haqqında öz layihəsini irəli sürüb. Avropa çempionatının keçirilməsi haqqında son layihə isə 1958-ci il iyunun 6-da UEFA-nın Stokholmda keçirilmiş konqresində təsdiq edilib. Yarışlar Avropa Millətlərinin Kuboku, qalibə verilən rəsmi mükafat isə "Anri Delone" kuboku adlandırılıb.

Beləliklə, azarkeşlərin intizarında olduqları futbol üzrə ilk Avropa çempionatı 1960-cı ildə Fransada keçirilib. Finalda Yuqoslaviya yığmasına 2:1 hesabı ilə qalib gələn SSRİ ilk Avropa çempionu kimi tarixə düşüb. Onlara fransız zərgər Mişel Şobinyonun hazırladığı gümüş kubok təqdim olunub.

İspaniya və Almaniya hegemonluğu

1964-cü ildə isə Avropa çempionatına İspaniya evsahibliyi edib. Madriddə keçirilən final matçında SSRİ yığmasına 2:1 hesabı ilə qalib gələn meydan sahibləri qitənin ən güclüsü olublar. 1968-ci ildə İtaliyada təşkil edilən turnirdə isə doğma meydan amilindən istifadə edən italyanlar finalda Yuqoslaviya yığmasını 2:0 hesabı ilə məğlub edərək Avropa çempionu titulu qazanıblar.

1972-ci ildə Qərbi Almaniya finalda SSRİ yığmasına 3:0 hesabı ilə qalib gələrək

1960-cı il, ilk Avropa çempionatının qalibi SSRİ yığması oldu

1976-cı ildə Yuqoslaviyada keçirilən turnirin finalında isə Çexoslovakiya ilə Qərbi Almaniya yığmaları üz-üzə gəlib. Görüşün əsas vaxtı heç-heçə (2:2) başa çatdıqdan qalibi müəyyənləşdirmək üçün 11 metrlik cərimə zərbələri tətbiq edilib. Penalti zərbələrini daha dəqiq yerinə yetirən Çexoslovakiya futbolçuları qalib gələrək (5:3) Avropa çempionu adına sahib olublar.

1980-ci ildə İtaliyada təşkil edilən Avropa çempionatının finalında Belçika və AFR yığmaları qarşılaşıblar. Romada keçirilən matçda Belçikaya 2:1 hesabı ilə qalib gələn almanlar tarixlərində 2-ci dəfə Avropa çempionu olublar.

1984-cü ildə Fransada təşkil olunan çempionatda meydan sahibləri ilk oyunda göstərdikləri yüksək ustalıq və texnika ilə turnirin favoritləri olduqlarını nümayiş etdiriblər. Parisdə final matçında İspaniya yığmasına 2:0 hesabı ilə qalib gələn fransızlar Avropa çempionu titulu qazanıblar.

1988-ci ildə

Qərbi Almaniyada keçirilən turnirin finalında isə Hollandiya ilə SSRİ yığmaları üz-üzə gəlib. Görüş hollandların 2:0 hesabı ilə qələbəsi ilə başa çatıb.

1992-ci ildə İsveçdə təşkil olunan turnirin finalında Danimarka Almaniyaya 2:0 hesabı ilə qalib gələrək Avropa çempionu olub. Onu da qeyd edək ki, bu çempionluğun maraqlı tarixçəsi var. Belə ki, gələcək Avropa çempionunun adı iştirakçılar sırasında yox idi. Final mərhələsinə vəsiqə qazanan

2004-cü ildə Portuqaliyada keçirilən çempionatda Yunanıstan qalib olmaqla böyük sensasiyaya imza atıb. Turnirin açılış oyununda olduğu kimi, finalda da ev sahibi Portuqaliya ilə Yunanıstan qarşılaşıb. Görüşün taleyini 57-ci dəqiqədə Angelos Xaristeasin vurduğu qol həll edib - 1:0. Beləliklə, yunanlar ilk dəfə Avropa çempionu olublar.

2008-ci il Avstriyada və İsveçrədə təşkil edilən turnirin finalında isə İspaniya və Almaniya

yığmaları qarşılaşıb. Daha maraqlı oyun nümayiş etdirən ispanlar 1:0 hesabı ilə qalib gələrək Avropa çempionu adını qazanıblar.

2012-ci ildə Ukraynada və Polşada keçirilən Avropa çempionatında İspaniya millisi İtaliya yığmasına 4:0 hesabı ilə qalib gələrək ardıcıl 2-ci dəfə qitənin ən güclüsü olub.

2016-cı ildə Fransada keçirilən qitə çempionatının finalında isə meydan sahibləri ilə Portuqaliya yığması qarşılaşıb. Ederin vurduğu yeganə qol sayəsində qalib gələn portuqaliyalılar tarixlərində ilk dəfə Avropa çempionu olublar.

2020-ci ildə keçirilməli olan çempionat pandemiyə səbəbindən 2021-ci ilə təxirə salınımışdı. Çempionata Bakı, Sankt-Peterburq, London, Münxen, Roma, Buxarest, Sevilya, Kopenhagen, Qlazqo, Budapeşt və Amsterdam şəhərləri evsahibliyi edib. Turnirin finalında İngiltərə və İtaliya seçmələri qarşılaşıblar. Görüşün əsas vaxtı heç-heçə (1:1) başa çatdıqdan qalibi müəyyənləşdirmək üçün penalti zərbələrində daha dəqiq olan italyanlar (3:2) sayca 2-ci dəfə Avropa çempionu ünvanına sahib olublar.

Beləliklə, İspaniya 3 (1964, 2008, 2012), Almaniya 3 (1972, 1980, 1996), Fransa 2 (1984, 2000), İtaliya 2 (1968, 2021), SSRİ (1960), Çexiya (1976), Hollandiya (1988), Danimarka (1992), Yunanıstan (2004) və Portuqaliya (2016) hərəsi bir dəfə Avropa çempionu olublar.

Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"

Son Avropa çempionu İtaliya yığması

Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"